

Pelastusosasto

Eduskunta
Hallintovaliokunta

VNS 6/2025 vp Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta

Sisäministeriön pelastusosaston lausunto hallintovaliokunnalle valtioneuvoston selonteosta sisäisestä turvallisuudesta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston selonteosta sisäisestä turvallisuudesta, teemana droonihavainnot Suomessa: tilannekuva, viranomaisyhteistyö ja väestön varoittaminen sekä kehittämistarpeet sisäisen turvallisuuden näkökulmasta.

Sisäministeriö kiittää kutsusta asiantuntijakuulemiseen.

Sisäministeriön pelastusosasto kiinnittää tässä lausunnossa huomiota seuraaviin näkökohtiin:

Sisäisen turvallisuuden selonteon yksi keskeinen painopiste ja tavoite on siviiliväestön tehokas suojaaminen laajoissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Yhteiskunnan kyky suojata siviiliväestöä mahdollistaa elintärkeiden toimintojen jatkumisen. Siviiliväestön suojaamisen rinnalla selonteossa on tunnistettu tarve vahvistaa ihmisten sitoutumista omatoimiseen varautumiseen, mikä osaltaan parantaa yhteiskunnan kriisinkestävyttä. Selonteossa nostetaan esiin myös kriittisen infran vaurioittaminen yhtenä hybridivaikutuksen keinona, mikä voi mm. vaikeuttaa viranomaisten toimintaa ja aiheuttaa esim. avunsaannin pitkittymistä.

Väestön varoittamisen nykytila

Vaaratiedottaminen ja väestön varoittaminen Suomessa perustuu monikanavaisuuteen, jolla pyritään tavoittamaan varoitettava väestönosa mahdollisimman kattavasti. Vaaratiedote julkaistaan radiossa ja 112 Suomi -sovelluksessa sekä tarvittaessa myös televisiossa. Lisäksi vaaratiedote tulee näkyviin Teksti-TV:n sivulle 112, YLE-sovellukseen sekä sivuille 112.fi ja yle.fi. Tarvittaessa pelastusviranomaiset voivat myös varoittaa väestöä kiinteillä väestöhälyttimillä ja kaiutinautoilla.

Toimintamalli ilmauhkaan on tarkastettu Ilmavoimien ja pelastusviranomaisten välillä. Väestön varoittaminen tapahtuu Ilmavoimien ja pelastusviranomaisten yhteistyönä. Ilmavoimat muodostaa tunnistetun ilmatilannekuvan, joka toimii varoitustoiminnan perustana. Pelastusviranomaiset vastaavat ilmauhkaan liittyvän varoitustoiminnan päätöksenteosta ja

14.5.2025

varoitustoimenpiteiden käynnistämisestä. Varoitustoimenpiteiden käynnistäminen on keskitetty valtakunnallisesti yhteen paikkaan mahdollisten viiveiden minimoimiseksi. Toimenpiteiden käynnistämiseen liittyy aina tapauskohtainen harkinta.

Vaikka väestöhälyttimiä käytetäänkin keskitetysti yhdestä paikasta, tulee jokaisen hyvinvointialueen pelastuslaitoksen varautua kiinteitä hälyttimiä täydentäviin varoittamisen toimenpiteisiin. Jokaisella hyvinvointialueen pelastuslaitoksella on lisäksi oikeus käynnistää väestön varoittamisen toimenpiteet alueellaan omalla päätöksellään.

Pelastustoimen viranomaiset välittävät tiedot ilmauhasta myös Poliisin valtakunnalliseen johtokeskukseen ja sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskuksiin.

Väestön varoittamisen kehittämistarpeet

Valtakunnallisesti yhdenmukainen järjestelmä on ehdoton edellytys esimerkiksi ilmahälytyksen osalta. Valtakunnallinen, monikanavainen ja kattava järjestelmä edellyttää muutoksia sekä lainsäädäntöön, että käytettäviin järjestelmiin.

Pelastuslakiin on tarve tehdä muutoksia väestön varoittamista koskevaan sääntelyyn. Voimassa olevan pelastuslain mukaan hyvinvointialue päättää, millä tavoin pelastuslaitos huolehtii alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä. Väestön varoittamista koskevaa sääntelyä tulisi muuttaa muun muassa siten, että sisäministeriö vastaisi valtakunnallisesta väestön varoittamisen ja vaaratiedottamisen kehittämisestä ja yhteensovittamisesta. Pelastuslain uudistamisen reunaehtona on tällä hallituskaudella ollut, että muutoksista ei saa aiheutua lisäkustannuksia.

Väestön varoittamiseen käytettävä kiinteä väestönhälytinjärjestelmä ei ole valtakunnallisesti kattava tai yhdenmukaisesti rakennettu. Järjestelmästä vastaavat tällä hetkellä hyvinvointialueiden pelastuslaitokset omilla alueillaan. Järjestelmään kohdistuu tällä hetkellä paljon korjausvelkaa ja järjestelmän ohjaukseen tarvitaan valtakunnallinen ratkaisu.

Saatujen kokemusten ja erilaisten selvitysten perusteella on havaittu tarvetta parantaa väestön tavoitettavuutta mobiilivaroittamisessa sekä nopeuttaa varoitusten perillemenoaikaa. Myös väestön varoittamista tukevien pelastustoimen tietojärjestelmien osalta on tunnistettu perusteltuja kehittämistarpeita.

Käynnissä olevat kehittämishankkeet

Hallitus antoi 28. toukokuuta 2025 eduskunnalle esityksen vuoden 2025 toiseksi lisätalousarvioksi, jonka eduskunta käsitteli 18. kesäkuuta 2025. Eduskunnan käsittelyn tuloksena pelastustoimelle osoitetaan 6 miljoonan euron lisäys vaaratiedottamisen ja väestön varoittamisen kehittämiseen liittyen. Lisäksi sisäministeriö ja Hätäkeskuslaitos ovat saaneet EU-rahoitusta ilmasta uhkaavasta vaarasta ominaisuuden kehittämiseen 112 Suomi -sovellukseen.

Mobiililaitteita hyödyntävään vaaratiedotejärjestelmään on päätetty käyttää 4,7 miljoonaa euroa. Vaaratiedotejärjestelmä toteutetaan EU Alert-konseptiin pohjautuvana Cell Broadcast-järjestelmänä. Kustannusarvio perustuu muiden maiden toteutuksista saatuihin tietoihin.

14.5.2025

EU-Alert on varoitusjärjestelmäkonsepti, jolla lähetetään varoituksia ja tiedotteita matkapuhelimiin Cell Broadcast-tekniikan avulla ETSI-standardien mukaisesti. EU-Alert-konsepti on suunniteltu yhdenmukaiseksi mutta sen kansallinen toteutus voi vaihdella mm. teknisen arkkitehtuurin osalta. Standardit perustuvat hollantilaiseen NL-Alertiin, joka otettiin ensimmäisen kerran käyttöön vuonna 2012.

Cell Broadcast on standardoitu viestintätapa, jossa viesti lähetetään valituille radioverkon soluille ja se välittyy kaikille niiden palvelualueella oleville yhteensopiville päätelaitteille lähes viiveettä. Toisin kuin perinteisessä tekstiviestissä, viestiä ei osoiteta puhelinnumeroille eikä se edellytä vastaanottajarekisteriä. Cell Broadcast soveltuu poikkeustilanteisiin erityisen hyvin, koska viestitys ei ruuhkauta verkkoa vastaavalla tavalla kuin massateksti-viestijakelu.

EU-Alert/Cell Broadcast on käytössä tai rakenteilla 28:ssa Euroopan maassa ja se on muodostumassa yleisimmäksi matkapuhelimia hyödyntäväksi varoitusjärjestelmäksi. Järjestelmä ei vaadi käyttäjältä muita toimenpiteitä kuin Cell Broadcast-vastaanoton aktivoinnin, joka on nykyään useimmissa puhelinmalleissa oletusarvoisesti aktivoituna.

Käynnissä on kolme kehityshanketta:

- Pelastusopisto laatii selvityksen Suomen kiinteän väestöhälytinjärjestelmän nykytilasta ja kehittämistarpeista
- Ilmasta uhkaavasta vaarasta ominaisuuden kehittäminen 112 Suomi -sovellukseen
- Mobiililaitteiden hyödyntämiseen perustuvan EU Alert-konseptin mukaisen vaaratiedotejärjestelmän kehittäminen (Cell Broadcast)

Aikataulu

- Kiinteää väestöhälytinjärjestelmää koskeva selvitys valmistuu joulukuussa 2026
- 112 Suomi sovelluksen ohjelmointityö tarvittavine testauksineen on suunniteltu kestävän vuoden 2027 helmikuulle asti. Ohjelmointityön toteuttaa Digia Oy, jolta Häätäkeskuslaitos on kehittämistyön tilannut. Digia on ilmoittanut, että ohjelmointityö kestää 6 -8 kuukautta. Häätäkeskuslaitos on aloittanut keskustelut Digian kanssa ohjelmointityön nopeuttamisesta.
- Cell broadcastin osalta käyttöönotto on mahdollinen vuoden 2027 aikana. Järjestelmän toteuttamisvaihtoehtojen esiselvitys on juuri valmistumassa.

Tilannekuva ja viranomaisyhteistyö

Sisäministeriön ja pelastustoimen rooli väestön suojaamisessa ja siihen varautumisessa

Pelastustoimen ja väestönsuojelun toimialalla sotilaallisen voimankäytön tilanteisiin varautuminen tarkoittaa yhtäältä väestön ja yhteiskunnan keskeisten toimintojen suojaamiseen liittyvien operatiivisten kyvykkyyksien ja muiden edellytysten (esim. väestönsuojajärjestelmä, väestön varoittaminen ja valmius evakuoointeihin) ylläpitoa sekä toisaalta väestönsuojelua koskevien kansainvälisoikeudellisten toimenpiteiden valmistelua.

14.5.2025

Myös sotilaallisen voimankäytön tilanteissa pelastustoimi on keskeinen toimija onnettomuustilanteisiin ja sotilaallisesta toiminnasta aiheutuviin uhkiin varautumisessa. Pelastustoimi vastaa pelastustoiminnasta, onnettomuustilanteiden yleisjohtajuudesta ja pelastustoimintaan osallistuvien eri toimialojen toiminnan yhteensovittamisesta sekä normaali- että poikkeusoloissa.

Pelastustoimi vastaa myös kansainvälisen avunannon ja sen vastaanoton järjestelyistä toimialallaan sekä osallistuu siviilivalmiusviranomaisia koskevaan varautumistyöhön Euroopan unionin puitteissa.

Lisäksi sisäministeriö vastaa sekä pelastuslaissa että valmiuslaissa säädettyllä tavalla väestönsuojelutoimenpiteiden (esim. väestön siirtäminen) yleisjohtosta ja koordinaatiosta. Onnettomuuksiin, häiriötilanteisiin sekä poikkeusoloihin varautuminen edellyttää tiivistä yhteistyötä eri viranomaisten ja toimijoiden kesken kansallisesti ja kansainvälisesti.

Sisäministeriön pelastusosasto tuo lopuksi esille ajantasaisen tilannekuvan muodostamisen ja nopean tilannekuvan välittymisen merkityksen sekä toimialan, että turvallisuusviranomaisten kesken. Tämän edellytyksenä ovat modernit, tietoturvalliset ja kansallisesti yhdenmukaiset pelastustoimen ja väestönsuojelun tietojärjestelmät, joita sisäministeriö on viime vuosina kehittänyt keskitetysti ja kustannustehokkaasti yhteisiksi myös hyvinvointialueille.

Pelastustoimen tietojärjestelmät ovat vanhentuneet, siksi kehittämistyölle on välttämätöntä turvata riittävä rahoitus.

Hallitusohjelman yhtenä tavoitteena on vahvistaa kaikkien väestöryhmien henkistä kriisinkestävyyttä ja omatoimisen varautumisen osaamista muassa ohjauksella, neuvonnalla ja valvontatoiminnalla. Heikosti ennakoitava turvallisuustilanne ja viimeaikaiset droonitapaukset korostavat tarvetta vahvistaa kansalaisten omatoimista varautumista, jota voidaan toteuttaa mm. viestinnällisin toimin.

Kimmo Kohvakka

Pelastusylijohtaja

Sisäministeriö, pelastusosasto